

Dujmov Dragomir

A vétkes

Bűnben élek. Bűnösként is fogok meghalni. Semmi módon nem tudom már jóvátenni, sem igazolni vétkeimet.

Akkor a legnehezebb, amikor sötétség borul a környező hegyekre, a telihold váratlanul alábukott mindazoknak a szemében, akiknek lelkében a bánat gyakran egy-egy sóhajtásban termi meg gyümölcseit, és akiknél ritka vendég a békés álom nyugalma, illata.

És nem tudom, megszabadulok-e valaha ettől a tehertől, mert a bűn macacs, nem tágít utamból. Mint önnön árnyékom a kopott falon. Nem vághatom, mint szakadt bocskort, az árokba a barázdák szántotta út mellett. Bizony, az embernek csak egyszer adódik meg a végső bűnbocsánat esélye. Amikor nincs többé semmiféle mentség, nincs haladék. Halála óráján.

Nem azért mondom el neked, hogy szánakozz rajtam, hanem hogy könnyítsek a lelkemet nyomasztó terhen. El van-e rendelve a sorsunk, és mennyit foghat rajta iparkodásunk, rajta és azon, ami cselekedeteinkből származik? Ahogy vénülök, egyre távolabb kerül a megválaszolása, cserbenhagyva, tanácstalanul állok előtte. Egyáltalán találatnak-e igazi megoldások? Különös az élet. Megy a maga medrében, jobbára saját szeszélyét követve, nekünk meg marad az áltatás, mintha valójában mitőlünk függne, hogyan alakulnak velünk a dolgok. Amikor terveink, reményeink meghiúsulnak, hűlt helyük, mint a tavalyi hónap, csak a kudarc keserű íze marad a szánkban. Megcsalatra és szomjúhozva, igazi válasz nélkül, úgy tekintünk körbe álmélkodó szemmel, hüledezve, mint a gyermek, ha eltévedt a rengetegben, megfosztva a magyarázattól, amely legalább egy csepp vigasztalást adna.

Háború volt. A szégyenérzet kergetett bele. Eszembe jutott az a jelenet gyermekkoromból, amikor, egy nyári napon, felajzottan és mohón lesve a választ, megkérdeztem dédapámat, aztán abban a híres-neves hadakozásban hány ellenségnek vette fejét. Legnagyobb csalódásomra azt felelte: „Én, fiacskám, nem öltem embert. Akinek az életét módomból lett volna kioltani a háborúban, az semmit sem vétett nekem. Nem is ismertem.” Amikor azt kérdeztem tőle, hát akkor a puskájával hova célzott, azt válaszolta, miközben illatos pipafüst bodrozódott az orrán át: „Az ég felé. Ha onnan valaki lepottyán, no hát akkor...” És sohasem mondta végig ezt a „no hát akkor”-t. Csak kiveregette a pipáját, eltaposta a paraszt, és szép akkurátusan nekilátott újból megtömní. Ma is előttem azok a sárguló ujjak és a bajusza. Soha nem feledhetem, milyen nagy csalódást éreztem akkor. Dédapámat magamban pipogyának bélyegeztem, és soha többé nem faggattam bakakoráról. Szégyenkezés és büntudat mardosott, amiért folt esett a becsületünkön és nevünkön. Még a legmeghittebb barátommal sem osztottam meg ezt. Hogyha a háborúkra terelődött a szó, és felmenőink hősiességére, mindig nagy füllentéseket kanyarítottam dédapám vitéz helytállásáról a csatákban. De ez nem békítette meg lelkemet, dédapám minden újabb kieszelt haditettével csak tovább erősödött bennem a düh és a megvetés. Mélységes boldogtalanságban új háborúról ábrándoztam, amelyben

helyrehozhatom a dédapám gyávaságát és árulását. Minél nagyobb lettem, annál jobban megvettem. Nagyapám alakja nem is rémlett: neki a lova megbotlott, és átgurult rajta a fogat, rajta a löveggel. Még a csata előtt életét vesztette. Gyalázat! Apánk a nagy aszálykor otthagytott bennünket, a tengerentúlra ment kenyér után. Alig kétéves voltam. Egyáltalán nem emlékszem rá. Sosem adott többé hírt magáról. „Felszívta a nagyvilág, mint lekvár a cukrot” – ezt hajtogatta anyám, még halálos ágyán is. Ez volt az utolsó szava.

Mikor megint kitört a háború, márpedig mifelénk nincs emberöltő, hogy ne fennék a késeket és ne kezdenének lődözni emberfejekre, nekivágtam én is. Késztetést éreztem, hogy lemossam a szégyenfoltot, amely dédapám miatt rákódott a nevünkre. Puskaport még tisztességesen nem is szagoltam, amikor egy faluba értünk, amelynek a nevét se tudtuk. Nem is voltunk kíváncsiak rá. Elvégre ez az ő falujuk. Egy öregasszonyon meg az ijedt tekintetű unokáján kívül sehol egy lélek. A vénség görnyedt hátú, az unokája bájos, nyolc-kilenc éves forma.

Kissé csalódottan, de jóleső felszabadultsággal álltunk neki a házak kifosztásának. Vittük, amit értünk. Megkönnyebbüléssel töltött el bennünket, hogy nem kényszerültünk harcban elfoglalni ezt a falucskát, amely alig nagyobb egy gyermek tenyerénél. Pár ház az egész. Szilváskertek, szántóföldek. Akárcsak mifelénk. Olyan szagok. Olyan neszek. És ugyanaz a fülleltség. Átsuhant rajtam, kár, hogy háború van. Elbódított a földszag, de egyúttal szégyen és düh áradt el bennem a hadjárathoz méltatlan gondolataim miatt. Szégyelltem saját véretem. Elfogott a késztetés, hogy magam égetem fel az egész falut, csak hogy bizonyosságát adjam annak, milyen az, ha egy ember tisztában van vele, háborúban mi a dolga. Még mielőtt hangot adhattam volna ebbéli szándékomnak, valahogy furcsán kimeresztett szemmel kilépett a házból az öregasszony. Felém nyújtogatva göcsörtös, repedezett ujjait, sápiózva hajtogatta: „Meg fogjátok ölni az unokámat! Meg fogjátok ölni az unokámat!”

Méltatlankodva néztük mindahányan. Senkinek esze ágában sem volt végezni ezzel az öregasszonnal, nemhogy a gyerekekkel. „Ilyet, anyó, a tieitek tesznek, mi nem!” – győzőgettük, miközben a szobákban, az istállóban, pajtában, tyúkólban, góréban, a pincében és a padlásán kutakodtunk. Ellenség sehol. Kérdeztünk a helybeliek felől, de ő csak azt hajtogatta: „Meg fogjátok ölni az unokámat! Meg fogjátok ölni az unokámat!”

Miután meggyőződünk róla, hogy rajta meg a lánykán kívül egy lélek sincs a faluban, letelepedtünk falatozni. A méhest én vizsgáltam át, és megint felrémlett bennem a gyermekkorom, anyám teája, mézzel édesítve. Elnevettem magam, bosszankodva az ostoba elérékenyülésem, ami nem méltó egy harcoshoz.

„Meg fogjátok ölni az unokámat! Meg fogjátok ölni az unokámat!” – hajtogatta folyvást az öregasszony a ház oldalában téblábolva. A kislány ki se dugta az orrát.

Egy rönkre lehuppanva nekifogtam a puskám tisztogatásának. Valaki a rajból egy szívvidító hadi anekdotát mesélt, én meg hallgatásba süppedtem. Evett az irigység, nekem még egyetlen komoly csetepaté sem jutott ki. Megint felötlött a dédapám. Ismét harag és gyűlölet töltött el. Egyre jobban idegesített a foghíjas vénasszony rettenetes, tébolyult kárálása is.

Visszazökkentem a szívvidító anekdotához, és nagy hahotázásban törtünk ki, a zöld flaska pedig többször is körbejárt. Nem voltam éhes. Folytattam a puskám

tisztogatását. Egyszer csak lövés dörrent. Mindannyian fedezéket keresve földre vetettük magunkat. Csak akkor eszméltem rá, hogy az én fegyverem sült el véletlenül. Megeresztettek pár káromkodást a jó anyámra meg a bolond fejemre, és minden elcsitult. A siránkozó vénasszony eltűnt az ajtóban. Senki ügyet se vetett rá. Folytattuk a hűsölést a szilvafák árnyékában. A pálinkásüveg még egy kört tett meg, amikor fonnyadt kezében tartva az öregasszony kihozta a gyereket. Vér borította a kislány fejét. Elszörnyedtünk a látványtól, legfőképp én. Nem akartunk hinni a szemünknek. „Megölted az unokámat! Megölted az unokámat! Te szerencsétlen! Átokfajzat! Az én gyászom sírodig kísértsen!” – sivalkodott az öregasszony.

Sóbálvánnyá váltam, összetörtem. Epét öklendeztem.

Aznap este elhatároztam, hogy megszököm az őrségről. Bevettem magam az erdőbe, majd átúsztam a folyót. Azóta keresem lelkemnek a megnyugvást. És mind a mai napig nem találom. Csak most értettem meg dédapám szavát, akinek a sírján soha egy gyertyát nem gyújtottam.

Világgá mentem. Apám nyomdokaiba léptem. Hazámat odahagyva a tengerentúlra vetődtem. Feloldódtam, mint cukor a lekvárban – folyton sírdogáló, magányában emésztődő anyám szavajárásával. Vétkemem nem tudtam magam túltenni. Vártam, hogy az évek múlásával csillapul lelkem hánykolódása, enyhülnek a lelkifurdalás gyötrelmei. De az idő csak nehezít rajta. Mind elviselhetlenebb vagyok magamnak.

Itt fekszem most, idegenben, a kórházi ágyon. Ezerszeresen kárhoztatom magamat. Ahányszor csak gyertyát gyújtok, annak a kislánynak a lelki üdvéért imádkozom. Fiala és zöldfülű voltam a háború idején, ma pedig mindinkább arra az öregasszonyra hasonlítok, akit gyászba borítottam. Marcangol az önvád, de hiába minden, tudom, soha nem tudom magamnak megbocsátani. Megfordult bennem, hogy hazamegyek és feloldozást kérek a lányka családjától. Féltem visszamenni, féltem a találkozástól, de legfőképp a bajtársaimtól tartottam, akiktől azon a nyárejszakán őrségről léptem le. Nem sikerült bátorságot gyűjtenem ahhoz, hogy megcselekedjem, egészen néhány hónappal ezelőttig. Megtudtam, hogy ebben a legutóbbi háborúban azt a falut is feldúlták, amelyet mi megkíméltünk. Ezúttal senkinek sem sikerült a közeli erdőbe menekülni. Összes lakosát lemészárolták. Senki sem maradt, aki vétkemem számon tartaná. Ha pedig a bűnt emlékezet nem őrzi, fel nem idézik, akkor olyan, mintha nem is lenne, mintha soha meg sem történt volna. Talán én vagyok az egyetlen tanúja. De ez is éppen elég. Saját elvetemültségem, saját bűnöm élő szemtanúja. És senki sincs már, aki meg tudna nekem bocsátani. Mindez már csak egy kis reménysugár. Minden pótolhatatlanul elveszett. Reménykedem, hogy bűnbánatom érvényes lesz, amikor távozom a földi létből. Talán. A pusztá remény, semmi több.

Imént köszöntek el tőlem az unokáim, és boldogság és megnyugvás helyett énelőttem az öregasszony eliszonyodó tekintete meg a bájos kislány ijedt arccskája képlik fel világosan. Mindketten rám merednek.

Életem fogytán van. Családot alapítottam. Gyermekeim és unokáim nem beszélnek a nyelvemet, nem álmodnak rajta. Rég megbékéltem ezzel. Jobban aggaszt a sors, ami rájuk vár. Furdal, hogy vétkemem valamelyikük az életével találja megváltani. Isten mentsen meg attól! Hiszen jó az Úr...